

ग्रामीण भागातील प्राथमिक शिक्षणाच्या गुणवत्ता
विकासाचा कार्यक्रम

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
बांधकाम भवन, २५ मईबान पथ, फोर्ट, मुंबई-४०० ००१.
शासन निर्णय क्र.जिपशा २०११/प्र.क्र.१४९/पं.रा.९,
दिनांक :- ७ जानेवारी, २०१३.

प्रस्तावना :-

ग्रामीण भागातील प्राथमिक शिक्षणाच्या गुणवत्ता विकासाचा कार्यक्रम राबविण्याच्या दृष्टीने विविध उपाय सुचविणे व शिक्षणाच्या गुणवत्तेत वाढ करण्यासाठी शिक्षक व विद्यार्थ्यांचे मुल्यांकन करण्यासाठी ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र.जिपशा २०११/प्र.क्र.१४९/पं.रा.९, दिनांक १५.७.२०११ च्या परिपत्रकाद्वारे एक कार्यगट गठीत करण्यात आलेला होता. या कार्यगटास जिल्हा परिषदे अंतर्गत प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शिक्षणाची गुणवत्ता वाढविण्यासाठी खालील व इतर अनुषंगिक बाबींचा विचार करून गुणवत्ता वाढ उपाययोजना सुचविण्यास निर्देशित करण्यात आले होते :-

अ) शाळा तपासणी पद्धत.

ब) चावडी वाचनासारख्या उपक्रमांची शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीसाठी उपयुक्तता.

क) शाळांचे मुल्यांकनाकरिता पद्धत, त्यामध्ये शिक्षक व विद्यार्थ्यांचे
मुल्यांकन करण्याबाबतचे निकष.

ड) पालक / शिक्षक मिटींगची उपयुक्तता.

इ) उपरोक्त अ ते ड मुद्यांबाबत गटशिक्षणाधिकारी यांची भूमिका.

सदर कार्यगटाने उपरोक्त बाबी व इतर अनुषंगिक बाबींचा सांगोपांग विचार करून आपला अहवाल शासनास सादर केलेला आहे. या अहवालाच्या अनुषंगाने शिक्षण विभागातील उच्च अधिकारी, शिक्षण तज्ज्ञ आणि विविध शिक्षक संघटनेचे पदाधिकारी

यांच्याशीही विचारविनिमय करण्यात आला. यासंदर्भात आयोजित करण्यात आलेल्या चर्चासत्रामध्ये जिल्हा परिषदेचे मान्यवर तसेच शिक्षण तज्ज्ञ व शिक्षकांच्या प्रतिनिधींचा सहभाग होता व या चर्चेमध्ये विचारार्थ घेतलेल्या बाबी व सुचविलेल्या उपाययोजना विचारात घेवून संचालक, शिक्षण विभाग (प्राथमिक शिक्षण) यांच्याशी चर्चा करून निर्णय घेण्यात आला असून ग्रामीण भागातील प्राथमिक शिक्षणाच्या गुणवत्तेत वाढ होण्याच्या दृष्टीने कार्यक्रम राबविण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय :-

समाजाच्या प्रगतीसाठी शिक्षण हे आवश्यक असून, देशातील बहुतांशी समाज ग्रामीण भागात रहात असल्याने देश व राज्य यांच्या विकासासाठी शहरी भागातील शिक्षणाबरोबरच ग्रामीण भागातील प्राथमिक शिक्षणाचा गुणवत्ता विकास कार्यक्रम खालीलप्रमाणे राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे :-

- अ) जिल्हा परिषदे अंतर्गत प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शिक्षणाची शैक्षणिक गुणवत्ता वाढविण्यासाठी शाळा तपासणी करणे व विद्यार्थी व्यक्तीमत्त्व विकास यासाठी विद्यार्थी समृद्धी प्रकल्प,
- ब) शाळांची मुल्यांकन पद्धत व त्यामधील शिक्षकांचे व विद्यार्थ्यांचे मुल्यांकन करणे,
- क) हे मुल्यांकन खालीलप्रमाणे २०० गुणांचे असावे:-

अ) शालेय व्यवस्थापन-	७५ गुण.
ब) लोकसहभाग -	१२ गुण
क) शैक्षणिक संधीची समानता -	१३ गुण
ड) शैक्षणिक गुणवत्ता -	१०० गुण
एकूण -	२०० गुण

वरील गुणांच्या आधारे शाळेचे वर्गीकरण करावयाचे असून ते खालीलप्रमाणे राहिल:-

श्रेणी	अ	ब	क	ड	इ
२०० पैकी प्राप्त गुण	९० ते १०० टक्के	८० ते ८९ टक्के	६० ते ७९ टक्के	४० ते ५९ टक्के	० ते ३९ टक्के

ड) शाळांचे व विद्यार्थ्यांचे मुल्यांकन वर्षातून एकदा करण्यात यावे.

२. विद्यार्थी व्यक्तिमत्त्व विकास यासाठी चावडी वाचनाच्या ऐवजी शाळा व्यवस्थापन समिती समोर विद्यार्थी व शिक्षकांचे कथा कथन, काव्य वाचन घेण्यात यावे. तसेच या वेळी प्रश्न मंजूषेचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात यावा. तसेच शिक्षकांच्या सहकार्याने विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या वस्तु, फळे इत्यादींची विक्री शाळेच्या क्रीडांगणावर प्रदर्शन भरवून करण्यात यावी व संबंधीत ग्रामस्थांना तेथे निमंत्रित करावे. त्यातून विद्यार्थ्यांना खरेदी विक्री, आर्थिक व्यवहार इत्यादीची माहिती कळू शकेल. यासंदर्भातील सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

३. शाळांचा दर्जा वर दिलेल्या मुल्यांकनानुसार अ,ब,क,ड,इ असा करून त्यासंदर्भात मुल्यांकन दर्शविणारा फलक शाळेच्या दर्शनी भागावर लावण्यात यावा.

४. प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शाळांचे स्वयंमूल्यमापन व शाळा मुल्यांकन प्रपत्र परिशिष्ट “अ” मध्ये जोडलेले असून शाळेचे मुल्यांकन करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे:-

१) तालुका स्तर- १) गट विकास अधिकारी	निमंत्रक
२) पंचायत समितीच्या सभापतींनी नामनिर्देशित केलेला एक सदस्य	सदस्य
३) गट शिक्षणाधिकारी	सदस्य सचिव
४) विस्तार अधिकारी (शिक्षण)	सदस्य

५) केंद्रप्रमुख

सदस्य

६) स्वयंसेवी संस्था प्रतिनिधी-एक

सदस्य

७) तज्ज्ञ व्यक्ती —एक

सदस्य

२) जिल्हा स्तर १) मुख्य कार्यकारी अधिकारी

निमंत्रक

२) शिक्षण समितीच्या सभापतींनी नामनिर्देशित

सदस्य

केलेला शिक्षण समितीमधील एक सदस्य

३) शिक्षण अधिकारी (प्राथमिक)

सदस्य सचिव

४) डाएट प्रतिनिधी

सदस्य

५) विस्तार अधिकारी

सदस्य

६) तज्ज्ञ व्यक्ती -एक

सदस्य

७) स्वयंसेवी संस्था प्रतिनिधी -एक

सदस्य

५. यातील तज्ज्ञ व्यक्ती व स्वयंसेवी संस्थेचे प्रतिनिधी यांची निवड मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद करतील. शाळा मुल्यांकनाचा कालावधी कार्यक्रम खालीलप्रमाणे राहील:-

अ.क्र.	स्तर	मुल्यांकन कालावधी	बक्षीस वितरण
१	तालुका स्तर	दि.१ जानेवारी ते २० जानेवारी	२६ जानेवारी
२	जिल्हा स्तर	दि.१ फेब्रुवारी ते २० फेब्रुवारी	१ मे

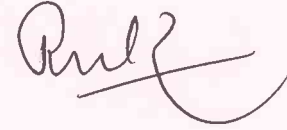
६. मुल्यांकन करून श्रेणी निश्चित केल्यानंतर विविध स्तरावरील तालुका व जिल्हा पातळीवरील प्रथम, द्वितीय, तृतीय असे वर्ग करून त्यांना खालील प्रमाणे

पारितोषिके देण्यात यावीत:-

स्तर	प्रथम क्रमांक	द्वितीय क्रमांक	तृतीय क्रमांक
तालुका	५,०००	३,०००	२,०००
जिल्हा	१०,०००	७,५००	५,०००

७. या निवड झालेल्या शाळेस बक्षीस/पारितोषिक देण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आपल्या उत्पन्नातून आर्थिक तरतूद उपलब्ध करून द्यावी.
८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आलेला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१३०१०७१७१०५८१७२० असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(दि.ग.मोरे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव
२. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
३. सर्व मा. मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य
५. सर्व विभागीय आयुक्त
६. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
७. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक/निरंतर शिक्षण)
८. शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. पं. रा. ९ संग्रहार्थ.

शाळा स्वयंमूल्यमापन प्रपत्र - अ

- अ) शालेय व्यवस्थापन - ७५ गुण
 ब) लोकसहभाग - १२ गुण
 क) शैक्षणिक संधीची समानता - १३ गुण
 ड) शैक्षणिक गुणवत्ता - १०० गुण
 एकूण - २०० गुण

- सूचना :- १. प्रत्येक मुद्द्यांसाठी २ किंवा १ गुण, बाबीची पूर्तता नसल्यास ० गुण देणेत यावा.
 २. शाळेस सद्यस्थितीत एखादी बाब लागू होत नसेल तर त्यासाठीचा १ गुण द्यावा.
 ३. विभाग 'अ' ते 'क' अंतर्गत शाळेसाठी एकत्र गुणदान करावे.
 ४. विभाग 'ड' शैक्षणिक संधीची समानता यासाठीचे स्वयंमूल्यमापन करीत असताना शाळेतील प्रत्येक वर्गासाठी १ प्रपत्र भरावे, त्यांची सरासरी काढून १०० पैकी गुणदान करावे.
 ५. 'अ' ते 'क' चे एकत्रित १०० गुणांचे गुणदान व विभाग 'ड' चे १०० गुणांचे गुणदान असे एकूण २०० गुणांचे गुणदान करून त्याची टक्केवारी काढून खालील तक्त्यानुसार शाळेची प्रतवारी निश्चित करावी.

१० ते १०० टक्के	८० ते ८९ टक्के	६० ते ७९ टक्के	४० ते ५९ टक्के	० ते ३९ टक्के
अ	ब	क	ड	इ

(प्रतवारी काढतांना त्या प्रतवारीतील किमान गुण अपेक्षित उदा. 'ब' प्रतवारीसाठी ८०% किंवा त्यापेक्षा जास्त)

• अ) - शालेय व्यवस्थापन - ७५ गुण •

अ) भौतिक सुविधा - १० गुण

- शाळा इमारतीमध्ये प्रत्येक शिक्षकांकरिता स्वतंत्र वर्गखोली उपलब्ध आहे. ☐
- (किमान प्रत्येक तुकडीसाठी १ वर्ग खोली)
- मुख्याध्यापकांसाठी स्वतंत्र खोली / कार्यालय उपलब्ध आहे. ☐
- व्हरांड्यात भितीवर सुविचार, सुवचने लिहीलेली आहेत. ☐
- व्हरांड्यात वार्ताफलक उपलब्ध असून दररोज अद्ययावत केला जातो. ☐
- विद्यार्थ्यांकरिता पुरेशा प्रमाणात पाट / बस्करपट्ट्या किंवा बेंचेस उपलब्ध आहेत. ☐
- शिक्षक संख्येच्या प्रमाणात टेबल, खुर्चा व कपाटे उपलब्ध आहेत. ☐
- {प्रत्येक शिक्षकांसाठी प्रत्येकी १ (वर्गखोल्यातील फर्निचर धरून)}
- कल्प फलक (Flanel Board), सूचना फलक, तापमान नोंद फलक, प्रदर्शन फलक उपलब्ध आहेत. ☐
- प्रत्येक वर्गखोलीत विद्यार्थ्यांच्या वापरासाठी जमिनीलगत तळफळे उपलब्ध आहेत. ☐

९. सर्व वर्गखोल्यांमध्ये विषयनिहाय अध्ययन कोपरे तयार केलेले असून त्यामध्ये अनुरूप चित्रे,

आलेख, नकाशे, प्रतिकृती, तक्ते व इतर शैक्षणिक साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

१०. भौतिक सुविधेतील सर्व बाबींची आवश्यकतेनुसार वेळीच दुरुस्ती केली जाते.

☐

ब) शालेय मैदान - १० गुण

११. शाळेच्या इमारतीस संरक्षण भित्त/तारेचे कंपाउंड केलेले आहे.

☐

१२. शाळेच्या इमारतीस पक्की संरक्षण भित्त असून लोखंडी प्रवेशद्वार आहे.

☐

१३. खेळाचे मैदान उपलब्ध आहे/पर्यायी व्यवस्था केलेली आहे.

☐

१४. कवायत प्रकारांसाठी साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

१५. कवायतीसाठी ढोल, पडघम व झांज इ. साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

१६. अभ्यासक्रमानुसार विविध मैदानी खेळांसाठी आवश्यक साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

१७. इनडोअर खेळांसाठीचे साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

१८. प्रतिविद्यार्थी १० चौ.मी./१०० चौ. फूट मैदान उपलब्ध आहे.

☐

१९. मैदानावरती वैयक्तिक व सांघिक खेळासाठी क्रिडांगणे आखलेली आहेत.

☐

२०. प्रथमोपचाराचे साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

क) शालेय विद्युतीकरण - ०५ गुण

२१. सर्व खोल्यांमध्ये मीटरसह विद्युतीकरण केलेले आहे.

☐

२२. पुरेशी प्रकाश योजना व पंखा या सुविधा वापरात आहेत.

☐

२३. सर्व वर्गांमध्ये साउंड सिस्टीम बसविलेली असून वापरात आहे.

☐

२४. इनव्हर्टरची सोय उपलब्ध असून अखंड विद्युतपुरवठा केला जात आहे.

☐

२५. सौरउर्जेचा वापर करून विद्युतसुविधा उपलब्ध केली आहे.

☐

ड) विशेष कक्ष व संगणक शिक्षण - ४५ गुण

२६. सांस्कृतिक कार्यक्रमासाठी हॉल / व्यासपीठ उपलब्ध आहे.

☐

२७. सर्व इमारतींना हॅण्ड्रेल्ससह रॅपची सुविधा आहे.

☐

२८. शालेय आवारात फुलझाडांची बाग तयार केलेली आहे.

☐

२९. परसबाग तयार केलेली असून भाजीपाला पिकवून शालेय पोषण आहारात वापरला जातो.

☐

३०. शालेय आवारात चार्डल्ड फ्रेंडली साहित्य बसविलेले असून वापरात आहे.

☐

३१. सौर अभ्यासिकेसाठी शाळेत / गावात स्वतंत्र खोली तयार केली असून सौर दिवे वापरात आहेत. ☐
३२. पिण्याच्या स्वच्छ व निर्जंतूक पाण्याची कायमस्वरूपी सोय असून पाणी साठविण्यासाठी शाळेत टाकी उपलब्ध आहे. (२ गुण) ☐
३३. मुलांमुलींसाठी निकषानुसार पुरेशा पाण्याच्या सुविधेसह स्वतंत्र स्वच्छतागृह आहे. (२ गुण) ☐
३४. विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांसाठी कमोड टॉयलेट/कमोड चेअर उपलब्ध आहे. ☐
३५. सर्व स्वच्छतागृहांची जंतुनाशके वापरून नियमित स्वच्छता केली जात असून वापरात आहेत. ☐
३६. प्रत्येक वर्गखोलीमध्ये आरसा, कंगवा व नेलकटर उपलब्ध असून वापरात आहे. ☐
३७. शालेय पोषण आहार योजनेसाठी सुरक्षित अंतरावर किचनशेड उपलब्ध आहे. (२ गुण) ☐
३८. अग्निशमन यंत्रणा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध असून वापरण्यास योग्य आहे. (२ गुण) ☐
३९. आहार शिजविण्यासाठी गॅस शेंगडी उपलब्ध असून वापरात आहे. ☐
४०. प्रत्येक वर्गखोलीत कचराकुंडी व शालेय परिसरात कचरापेटी उपलब्ध असून दररोज शालेय परिसराची सफाई केली जाते. ☐
४१. सांडपाण्याचा निचरा व घनकचऱ्याचे व्यवस्थापन आरोग्यदायक पद्धतीने केलेले आहे. ☐
४२. कचऱ्यापासून गांडुळखत निर्मिती प्रकल्प राबविलेला आहे. ☐
४३. ग्रंथालयात विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिविद्यार्थी किमान ५ पुस्तके उपलब्ध असून त्यांचा नियमित वापर केला जातो. (२ गुण) ☐
४४. शिक्षकांसाठी संदर्भग्रंथ व अवांतर वाचनासाठी पुस्तके उपलब्ध असून देवघेव रजिस्टर अद्ययावत ठेवलेले आहे. (२ गुण) ☐
४५. दैनिक वर्तमानपत्रे व नियतकालिके शाळेत नियमितपणे उपलब्ध करून दिली जातात. ☐
४६. ग्रंथालयात ज्ञानकोश, शब्दकोश, विश्वकोश व स्थलवर्णनकोश उपलब्ध आहेत. ☐
४७. स्वतंत्र प्रयोगशाळा असून इयत्तानिहाय आवश्यक प्रयोगसाहित्य पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे. (२ गुण) ☐
४८. सर्व वर्गखोल्यांमध्ये रंगकाम केले असून शैक्षणिक वातावरण निर्मितीसाठी बोलक्या भिंती, आवश्यक तक्ते, तरंगचित्रे इ. चा समावेश केला आहे. ☐
४९. पृथ्वीचा गोल व भूगोल नकाशाचा वापर केला जातो. ☐
५०. विषयनिहाय शैक्षणिक साहित्य संच (विज्ञान, गणित व इंग्रजी पेटी) उपलब्ध आहे. ☐
५१. शैक्षणिक कॅसेटसह टु.इन.वन /सीडी/डीव्हीडी प्लेअर, दूरदर्शन संच, डिजिटल कॅमेरा इ. साधने उपलब्ध आहेत. ☐
५२. संगणक उपलब्ध आहे. (२ गुण) ☐

५३. इंटरनेट जोडणी केलेली आहे.

☐

५४. शाळेने स्वतःचे ई मेल अकाउंट काढलेले असून ई मेल च्या माध्यमातून पत्रव्यवहार केला जातो.

☐

(२ गुण)

५५. एल. सी. डी. प्रोजेक्टर उपलब्ध आहे.

☐

५६. ई लायब्ररी असून ई बुक्स उपलब्ध आहेत. (२ गुण)

☐

५७. स्वतंत्र संगणक कक्ष/ डीजीटल वर्गखोली तयार केलेली आहे. (२ गुण)

☐

५८. कार्यानुभव अंतर्गत क्षेत्रनिहाय निवडलेल्या उपक्रमासाठी आवश्यक साहित्य उपलब्ध आहे.

☐

५९. शाळेमध्ये डफ/डफली, खंजिरी, टाळ, तबला/ढोलकी, हार्मोनियम उपलब्ध असून सुस्थितीत आहे.

☐

इ) प्रशासकीय बाबी - ०५ गुण

६०. वार्षिक तपासणी अहवालात नमूद केलेली सर्व रजिस्टर शाळेत उपलब्ध आहेत.

☐

६१. सर्व रजिस्टर पृष्ठांकित व प्रमाणित केलेली आहेत.

☐

६२. रजिस्टरवरील सर्व नोंदी अचूक व परिपूर्ण असून अभिलेखे उत्कृष्टप्रकारे जतन केले जात आहेत.

☐

६३. विविध योजनांच्या अनुदानाचा वापर शाळा व्यवस्थापन समितीने मंजूर केलेल्या प्राधान्यक्रमानुसार केला जातो.

☐

६४. अनुदानाचा खर्च वित्तीय नियमाप्रमाणे केला आहे. लेखा परिक्षण केलेले असून लेखा आक्षेपांची पूर्तता केलेली आहे.

☐

● ब) - लोकसहभाग - १२ गुण ●

अ) शाळा व्यवस्थापन समिती - ०३ गुण

६५. निकषानुसार शाळा व्यवस्थापन समितीची स्थापना केलेली आहे.

☐

६६. शाळा व्यवस्थापन समितीची दरमहा सभा होते व सभेचे इतिवृत्त ठेवले जाते.

☐

६७. शाळा व्यवस्थापन समितीने शालेय विकास आराखडा तयार केला आहे.

☐

ब) सामाजिक क्षेत्रातील सहभाग - ०९ गुण

६८. पालक शिक्षक संघाची स्थापना निकषानुसार केलेली असून दरमहा सभा घेवून इतिवृत्त ठेवले जाते.

☐

६९. माता पालक संघाची स्थापना निकषानुसार केलेली असून दरमहा सभा घेवून इतिवृत्त ठेवले जाते.

☐

७०. शालेय दैनंदिन अध्ययन अध्यापनामध्ये स्थानिक परिसरातील तज्ज्ञ व्यक्तींचा सहभाग घेतला

जात आहे. (उदा. माजी सैनिक, माजी शिक्षक व विद्यार्थी)

७१. शिक्षक रजा कालावधीमध्ये अध्यापनासाठी पालकांचा सहभाग घेतला जातो.

७२. गावचा एक दिवस शाळेसाठी उपक्रम राबविला आहे.

७३. शैक्षणिक उठावातून शाळेच्या विविध गरजा भागविण्यासाठी समाजाकडून रोख, वस्तूपाने व श्रमदानाने मदत घेतली जात आहे.

७४. शैक्षणिक उठावामध्ये माजी विद्यार्थ्यांचा सहभाग घेतला आहे.

७५. रात्र अभ्यासिका ग्रामस्थांच्या सहकार्यातून सुरु केली आहे.

७६. शासन निर्णयानुसार शालेय पोषण आहार समिती स्थापन केलेली असून नियमित सभा घेतली

जाते व सभेचे इतिवृत्त ठेवले जाते व शालेय पोषण आहार समितीच्या किमान १ सदस्यामार्फत दैनंदिन सनियंत्रण केले जाते.

● क) - शैक्षणिक संधीची समानता - १३ गुण ●

अ) मुलींचे शिक्षण - ०२ गुण

७७. दैनंदिन अध्ययन अध्यापन तसेच विविध उपक्रमांमध्ये मुलांमुलींचा समान सहभाग घेतला जात आहे.

७८. स्थानिक परिसरातील विशेष प्रावीण्य मिळविलेल्या मुली, कर्तृत्ववान महिला यांच्या कार्याचा

परिचय मुलाखती/ भित्तीपत्रिका इ. द्वारे करून दिला जात आहे.

ब) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांचे शिक्षण - ०३ गुण

७९. सर्व विद्यार्थ्यांची शालेय आरोग्य तपासणी करून विशेष गरजा असलेले विद्यार्थी शोधले आहेत.

८०. विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांना गरजेनुसार तज्ज्ञ व्यक्तीमार्फत संदर्भसेवा पुरविली आहे.

८१. विशिष्ट कमतरतेमुळे येणारे अध्ययनातील अडथळे दूर करण्यासाठी शिक्षक नियमित योग्य

त्या उपाययोजना करत आहेत. विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांना सहभागी होता येईल अशा अभ्यासविषयक व सहशालेय उपक्रमांचे आयोजन केले जात आहे.

क) शाळाबाह्य मुलांचे शिक्षण - ०४ गुण

८२. सर्वेक्षणानुसार शाळाबाह्य मुले निश्चित केलेली असून त्या सर्वांना वयानुरूप योग्य इयत्तेत प्रवेश दिलेला आहे व त्यांच्या शिक्षणाचे नियोजन केले आहे. ☐
८३. विद्या परिषदेने तयार केलेला विशेष अभ्यासक्रम, शिक्षक मार्गदर्शिका व अध्ययन साहित्य यांच्या मदतीने अशा विद्यार्थ्यांना नियमित विद्यार्थ्यांच्या संपादनूक पातळीपर्यंत आणलेले आहे. ☐
८४. शालेय कार्यक्षेत्रात स्थलांतरीत होवून आलेल्या सर्व मुलांना शाळेत प्रवेश दिला आहे. ☐
८५. शालेय कार्यक्षेत्रातून स्थलांतरित झालेल्या मुलांना हस्तांतरण प्रमाणपत्र व विषयनिहाय प्रगतीच्या नोंदी देवून त्यांनी प्रवेश घेतल्याची खात्री केली जात आहे. ☐

ड) अनु. जाती / जमाती मुलांचे शिक्षण - ०२ गुण

८६. अनुसूचित जाती जमाती प्रवर्गातील सर्व मुलामुलींना त्यांच्यासाठी असलेल्या शासकीय योजनांचा लाभ दिला जात आहे. ☐
८७. सर्व शालेय कामकाजामध्ये तसेच उपक्रमांमध्ये अनुसूचित जातीजमाती प्रवर्गातील सर्व मुलामुलींचा समान सहभाग घेतला जात आहे. ☐

इ) अल्पसंख्याक - मुला-मुलींचे शिक्षण - ०१ गुण

८८. अल्पसंख्याक प्रवर्गातील सर्व मुलामुलींना त्यांच्यासाठी असलेल्या शासकीय योजनांचा लाभ दिला जात आहे. ☐

ई) सर्वधर्म समभाव - ०१ गुण

८९. सर्व धर्मातील सण, उत्सव, समारंभांचा परिचय मुलांना करून दिला जात आहे. ☐

● ड) - शैक्षणिक गुणवत्ता संवर्धन - १०० गुण ●

१) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व विकास - १४ गुण

९०. मुख्याध्यापक व शिक्षक शालेय वेळेत नियमित उपस्थित राहून नियोजनाप्रमाणे कामकाज करत आहेत. ☐
९१. शिक्षकांचा पोशाख नीटनेटका असून स्वतः प्रसन्न राहून सर्वांशी प्रेमाने वागत आहेत व वर्गातील वातावरण प्रसन्न व आनंदी ठेवत आहेत. ☐
९२. शिक्षक शारीरिक व मानसिकदृष्ट्या तंदुरुस्त राहण्यासाठी नियमित व्यायाम / योगासने/ प्राणायाम करत आहेत. ☐
९३. शिक्षकांनी विविध स्तरावरील शिक्षक प्रशिक्षणामध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून काम केलेले आहे. ☐
९४. शिक्षक शैक्षणिक कार्यशाळा / परिसंवाद / चर्चासत्रे / प्रदर्शने / विविध स्पर्धा इ. मध्ये सक्रीय सहभाग घेत आहेत. ☐
९५. शिक्षक नवोपक्रम/ कृतिसंशोधन / शोध निबंध इ. चे लेखन करत आहेत. ☐
९६. शिक्षकांनी स्वतःची शैक्षणिक व व्यावसायिक अर्हता वाढविली आहे. ☐
९७. शिक्षकांनी व्यवसायाशी पूरक इतर कौशल्ये प्राप्त करण्यासाठी प्रमाणित अभ्यासक्रम, विशेष गरजा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी असणारा अभ्यासक्रम पूर्ण करून प्रमाणपत्र प्राप्त केले आहे. ☐
९८. शिक्षक आपले ज्ञान अद्ययावत ठेवण्यासाठी संदर्भग्रंथ व अवांतर साहित्याचे वाचन करून (दरमहा किमान २ पुस्तके) टिपण ठेवत आहेत व त्यांचा दैनंदिन अध्यापनात वापर करत आहेत. ☐
९९. शिक्षक शालेय हस्तलिखित / बालसाहित्य / नियतकालिके / वर्तमानपत्रे इ. मध्ये शैक्षणिक लेखन करत आहेत.(जीवन शिक्षण, किशोर, शिक्षण संक्रमण व इतर) ☐
१००. शिक्षकांनी सर्व विद्यार्थ्यांची कौटुंबिक, आर्थिक व सामाजिक माहितीची नोंद ठेवलेली आहे व त्या आधारे उपस्थिती वाढविण्यासाठी प्रयत्न केला जात आहे. ☐
१०१. गैरहजर विद्यार्थ्यांच्या पालकभेटी घेवून त्या विद्यार्थ्यांना व्यक्तिगत व शाळापातळीवरून उपस्थित राहण्यासाठी आवश्यक ती मदत मिळवून दिली जात आहे. ☐
१०२. सर्व शिक्षकांनी प्राथमिक स्तरावरील (इ. पहिली ते आठवी) अभ्यासक्रमाचा अभ्यास केलेला असून त्यांना अभ्यासक्रमाची सर्वसामान्य उद्दिष्टे व विषयनिहाय उद्दिष्टे माहित आहेत. ☐
१०३. कला, कार्यानुभव व शारीरिक शिक्षण हे विषय इतर विषयांना जोडून शिकवित आहेत. ☐

२) मुख्याध्यापक प्रशासकीय / शैक्षणिक कामकाज - ५ गुण

१०४. वर्षारंभी मुख्याध्यापकांनी सर्व शिक्षकांसाठी कामवाटणी व वर्गवाटणी करून संपूर्ण वर्षभरातील उपक्रमासंबंधी नियोजन केले आहे. ☐

१०५. मुख्याध्यापक आपल्या सहकारी शिक्षकांच्या अध्यापनाचे नियमित लॉगबुक भरून संबंधित

शिक्षकांच्या अध्यापन कार्याची नोंद घेत आहेत.

☐

१०६. कब-बुलबुल/ स्काउट-गार्ड पथकाची नोंदणी करून विविध उपक्रम राबविले जात आहेत.

☐

१०७. मीना राजू मंचची स्थापना निकषानुसार केलेली असून उपक्रमांची अंमलबजावणी केली जात आहे.

☐

१०८. शालेय परिपाठात वर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांना सहभागी केले जात आहे.

☐

३) विद्यार्थी उपस्थिती - ०१ गुण

१०९. विविध प्रोत्साहनपर उपक्रमांद्वारे किमान उपस्थिती ९५ टक्के राखली आहे.

☐

४) वर्ग व्यवस्थापन - ०१ गुण

११०. शिक्षक अध्ययन घटकाला अनुकूल होईल अशी बैठक व्यवस्था करित आहे.

☐

(उदा. गोलाकार, अर्धगोलाकार, सरळ)

५) अध्ययन अध्यापन प्रक्रीया - ०५ गुण

१११. विद्यार्थ्यांचे स्वयंअध्ययन व सहाध्यायी अध्ययनासाठी अध्ययन पातळीनुसार किंवा संमिश्र गट

केलेले असून विषयानुसार त्यामध्ये बदल केला जात आहे.

☐

११२. स्वयंअध्ययन कार्डांचा वापर करून विद्यार्थी अध्ययन करत आहेत.

☐

११३. शिक्षक विहित नमुन्यात नियमितपणे दैनंदिन टाचण काढून शैक्षणिक साहित्यासह अध्यापन करत आहेत.

☐

११४. शिक्षक सर्व विषय शिकविताना विविध अध्ययन अनुभवांची योजना करून त्याप्रमाणे अध्यापन

करत आहेत.

☐

११५. वर्गातील सर्व विद्यार्थी गटकार्य / गटचर्चेत सहभागी होत असून आपले विचार, कल्पना

☐

निःसंकोचपणे मांडत आहेत.

६) अपेक्षित मूलभूत कौशल्यावर विद्यार्थ्यांची प्रगती - ११ गुण

११६. सर्व विद्यार्थी परिसर भेटीत पाहिलेल्या ठिकाणांचे / भूभागांचे व भौगोलिक घटनांचे वर्णन

स्वतःच्या शब्दात करत आहेत. / क्षेत्रभेटीचा अहवाल तयार करत आहेत.

☐

११७. किमान ९० टक्के विद्यार्थी गावाचा / प्रभागाचा प्रमाणित / अप्रमाणित नकाशा तयार करणे, नकाशा

वाचन तसेच नकाशा भरणे इ. प्रात्यक्षिके करून दाखवित आहेत.

☐

११८. किमान ९० टक्के विद्यार्थ्यांनी शिक्षकांच्या मदतीने प्रतिकृती/ उठावाचे नकाशे तयार केले आहेत.

☐

११९. सर्व विद्यार्थी इयत्तेनुसार कला विषयातील चित्र-शिल्प, नृत्य-नाट्य, गायन-वादन इ. बाबत किमान प्राथमिक माहिती सांगत आहेत.(वाद्याचे प्रकार, चित्रांचे प्रकार, नृत्याचे प्रकार इ.)

☐

१२०. किमान ९० टक्के विद्यार्थी चित्र-शिल्प, नृत्य-नाट्य, गायन-वादन इ. कलांच्या माध्यमातून मुक्त अभिव्यक्ती करीत आहेत.

☐

१२१. किमान ९० टक्के विद्यार्थी आवडीनुसार एखाद्या कलाप्रकाराचे वर्गात/शाळेत अथवा शाळेबाहेर सादरीकरण करत आहेत.

☐

१२२. सर्व विद्यार्थी इयत्तेनुसार वैयक्तिक, सांघिक खेळ खेळत असून कौशल्य दाखवित आहेत.

☐

१२३. सर्व विद्यार्थी इयत्तेनुसार नियमितपणे कवायत, संचलन, मनोरे, योग, प्राणायाम, सुर्यनमस्कार इ. ची प्रात्यक्षिके करून दाखवित आहेत.

☐

१२४. सर्व विद्यार्थी आवडीचा खेळ नियमितपणे खेळत आहेत.

☐

१२५. विद्यार्थी विविध स्तरावरील क्रिडाप्रकार व खेळांच्या स्पर्धांमध्ये सहभाग घेत आहेत.

☐

१२६. विद्यार्थ्यांची विविध स्तरांवरील क्रिडांस्पर्धांसाठी निवड झाली आहे / प्रमाणपत्र मिळविले आहे.

☐

७) विद्यार्थी मूल्यमापन - १४ गुण

१२७. सर्व विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार समजपूर्वक वाचन करत आहेत.

☐

१२८. किमान ९० टक्के विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार वाचन करतात व त्यातील आशय स्वतःच्या शब्दात सांगतात.

☐

१२९. किमान ९० टक्के विद्यार्थी आवडीने अवांतर वाचन करून वाचलेले प्रसंग, संवाद, गोष्टी स्वतःच्या शब्दात सांगतात.

☐

१३०. सर्व विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार अनुलेखन व श्रुतलेखन करत आहेत.

☐

१३१. किमान ९० टक्के विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार स्वअनुभवातील परिचित/आवडीच्या विषयावर आधारित स्वतःच्या शब्दात लेखन करत आहेत.

☐

१३२. सर्व विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार संख्यांचे वाचन व लेखन करत आहेत.

☐

१३३. किमान ९० टक्के विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार संख्यांवरील मूलभूत गणिती क्रिया करत आहेत. (बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार इ.)

☐

१३४. किमान ९० टक्के विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेला अपेक्षित दैनंदिन व्यवहारावर आधारित शाब्दिक उदाहरणे योग्य

मांडणी करून सोडवित आहेत.

☐

१३५. किमान ९० टक्के विद्यार्थी त्या त्या इयत्तेच्या पातळीनुसार गणिती संकल्पनांचा व्यवहारामध्ये उपयोग करीत आहेत.

☐

१३६. किमान ९० टक्के विद्यार्थी अपेक्षित प्रयोग करून पडताळणी करत आहेत/ निष्कर्ष काढत आहेत.

☐

१३७. किमान ९० टक्के विद्यार्थी परिसरातील/ परिसराबाहेरील संस्था, व्यवसाय तसेच ऐतिहासिक स्थळे यांना भेटी देवून तसेच संबंधितांच्या मुलाखती घेवून त्यांची माहिती स्वतःच्या शब्दात सांगत आहेत.

☐

१३८. किमान ९० टक्के विद्यार्थी मिळून गाव / तालुका / जिल्हा यांचा इतिहास जाणून त्यावर आधारित लेखन करत आहेत.

☐

१३९. किमान ९० टक्के विद्यार्थी निरनिराळ्या घटनांमागील कार्यकारणभाव सांगत आहेत.

☐

१४०. सर्व विद्यार्थ्यांना शिकविलेल्या इतिहासाच्या पाठातील प्रसंग, माहिती सांगता येते / नाही .

☐

८) मूलभूत व जीवन कौशल्य विकास - ०७ गुण

१४१. संस्कार शिबीर/ नैतिक शिक्षणाचे उपक्रम राबविलेले आहेत.

☐

१४२. शिक्षक पाठ्यक्रमातील घटकाचा आशय विद्यार्थ्यांच्या जीवनाशी जोडण्याचा प्रयत्न करीत आहेत.
(पाठ्यपुस्तकाबाहेरील अध्ययन अनुभव देवून इयत्तानिहाय व विषयनिहाय अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे साध्य करीत आहेत.)

☐

१४३. सर्व विद्यार्थ्यांनी कार्यानुभव विषयांतर्गत स्थानिक परिस्थितीनुसार क्षेत्रनिहाय निवडलेल्या उपक्रमांतर्गत वस्तू तयार केल्या आहेत.

☐

१४४. किमान ९० टक्के विद्यार्थ्यांनी कार्यानुभवातील काही प्रात्यक्षिके गरजेनुसार परिसरातील कुशल कारागिरांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केली आहेत. उदा. मातकाम, सुतारकाम, बागकाम इ.

☐

१४५. पाठ्यक्रमातील मूल्ये व जीवनकौशल्ये शोधून त्यांची यादी तयार केली आहे व त्यास पूरक अध्ययन अनुभव दिले जात आहेत.

☐

१४६. मूल्ये व जीवनकौशल्याबाबतच्या अपेक्षित वर्तन बदलांच्या वर्गनिहाय निरीक्षणात्मक नोंदी नियमित ठेवल्या जातात.

☐

१४७. विद्यार्थी सद्यस्थितीमध्ये घडणाऱ्या मूल्यांबाबतच्या घटनांवर भाष्य करतात / चर्चा करतात.

☐

९) शिक्षकांच्या वर्ग कामाचे मूल्यमापन - ०३ गुण

१४८. शिक्षकांनी स्वतः अभ्यासक्रमाचे वार्षिक, मासिक, साप्ताहिक व घटक नियोजन केलेले आहे. ☐
१४९. शिक्षक विहित अभ्यासक्रमाच्या नियोजनाप्रमाणे केलेल्या पूर्ततेची नोंद रजिस्टरमध्ये करत असून त्याआधारे नियोजनामध्ये योग्य ते बदल करत आहेत. ☐
१५०. वर्गातील सर्व विद्यार्थी गटकार्य / गटचर्चा करत असताना एकमेकांना प्रश्न विचारत आहेत व उत्तरे न मिळालेल्या प्रश्नांबाबत शिक्षकांशी चर्चा करत आहेत. ☐

१०) विद्यार्थ्यांसाठी सहशालेय /विविध उपक्रम - १० गुण

१५१. शाळांस्तरावर प्रश्नमंजुषा, ज्ञानकुंभ सारखे सामान्य ज्ञानावर आधारित उपक्रमांचे आयोजन केले जात आहे. ☐
१५२. शिक्षक विद्यार्थ्यांच्या मदतीने अभ्यासविषयक व सहशालेय उपक्रमांचे स्वतः नियोजन करून त्यांची अंमबजावणी करत आहेत. ☐
१५३. सर्व विद्यार्थी बालआनंद मेळाव्यामध्ये सक्रिय सहभाग घेत आहेत. ☐
१५४. शाळेतील विद्यार्थ्यांचे पर्यावरण मंडळ स्थापन करून पर्यावरण विषयक दिन व उपक्रम साजरे केले जात आहेत. ☐
१५५. विद्यार्थ्यांनी केलेल्या लेखनावर आधारित हस्तलिखित तयार केले जात आहे. ☐
१५६. सर्व विद्यार्थी वैयक्तिक, कुटुंब, परिसर व निसर्ग यांसंबंधीची माहिती/ ज्ञान मिळवित आहेत. ☐
१५७. किमान ९० टक्के विद्यार्थी वैयक्तिक, कुटुंब, परिसर व निसर्ग यांसंबंधीची माहिती / ज्ञानाचा त्यांच्या दैनंदिन जीवनामध्ये उपयोग करत आहेत. (उदा. आरोग्य सवयी , उर्जा साधनांचा काटकसरीने वापर, सार्वजनिक स्वच्छता, वृक्षारोपन/वृक्षसंवर्धन) ☐
१५८. विज्ञान प्रदर्शनात स्वतः साहित्य / उपकरण तयार करून सहभागी होत आहेत. ☐
१५९. विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या वस्तूंचे वर्ग व शाळास्तरावर प्रदर्शन भरविले जात आहे. ☐
१६०. विद्यार्थ्यांची कुवत व कल लक्षात घेवून निरनिराळ्या स्तरावरील विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये किमान ७० टक्के विद्यार्थ्यांना सहभागी करून घेतले जात आहे. (शिष्यवृत्ती, प्रज्ञाशोध परीक्षा, नवोदय विद्यालय प्रवेश परीक्षा व इतर) ☐

११) संगणक शिक्षण - ०२ गुण

१६१. शैक्षणिक अनुभव देण्यासाठी टु.इन.वन. /दूरदर्शन संच /व्ही.सी.डी. / डी.व्ही.डी. प्लेअर / इ. साधनांचा वापर करीत आहेत. ☐
१६२. शाळेत डिजीटल कॅमेरा/संगणक/इंटरनेट/एल.सी.डी. प्रोजेक्टर इ. साधनांचा वापर केला जात आहे. ☐

१२) शिक्षकांचा सामाजिक कार्यात सहभाग - ०१ गुण

१६३. शिक्षक अनुदान व इतर अनुदान/लोकसहभाग/ स्वखर्चाने शिक्षकाने स्वतः सहकारी शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या मदतीने शैक्षणिक साहित्य निर्माण करून त्याची नोंद रजिस्टरवर केली आहे.

☐

१३) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन - ११ गुण

१६४. विविध स्पर्धामध्ये विद्यार्थ्यांनी अपेक्षित प्रावीण्य मिळविले आहे/ संपादनूक केलेली आहे.

☐

१६५. विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिन निरीक्षणाच्या नोंदी वस्तुनिष्ठ व अर्थपूर्ण रीतीने केल्या जात आहेत.

☐

१६६. दैनंदिन नोंदींच्या आधारे विद्यार्थ्यांच्या उल्लेखनिय बाबी आणि त्रुटी पालकांच्या निदर्शनास आणून दिल्या जात आहेत.

☐

१६७. संकलित मूल्यमापनासाठी शिक्षकांनी तोंडी-लेखी व प्रात्यक्षिक स्वरूपात चाचणी स्वतः तयार केली आहे.

☐

१६८. संकलित मूल्यमापनासाठीच्या चाचणीमध्ये अपेक्षित सर्व प्रश्नप्रकार, उद्दिष्ट व योग्य भारांश यांचा विचार केला आहे.

☐

• सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन रकाने भरतांना पुढील सूचना पाहाव्यात.

- १) ५०% पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांना सरासरी गुण - ६० ते ८०
(व-१ व व-२ श्रेणी गुण प्राप्त असल्यास) - २ गुण द्यावेत.
- २) ५०% पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांना सरासरी गुण - ४० ते ६०
(क-१ व क-२ श्रेणी) गुण प्राप्त असल्यास - १ गुण द्यावा.

अ.क्र.	इयत्ता	एकूण गुण	प्राप्त गुण
१	१ ली	२	
२	२ री	२	
३	३ री	२	
४	४ थी	२	
५	५ वी	२	
६	६ वी	२	
७	७ वी	२	
	एकूण	१४	

टिप :- १) ज्या शाळेमध्ये इयत्ता १ ली ते ४ थीचे वर्ग असतील तर त्यांनी खालील प्रमाणे सरासरी गुणांकन करावे.

$$\text{सरासरी गुण} = \frac{\text{प्राप्त गुण} \times १४}{१२}$$

२) ५०% पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांना सरासरी गुण ८० ते १०० (अ-१ व अ-२ श्रेणी) गुण (प्राप्त असलेले विद्यार्थी आढळल्यास एक बोनस गुण दिला जाईल.)

●१४) - इतर उपक्रम - ७ गुण ●

१) सामान्यज्ञान स्पर्धा - १ गुण

१६९. शाळा पातळीवर वर्गनिहाय सामान्यज्ञान स्पर्धेचे आयोजन केलेले असून विद्यार्थी बौद्धिक स्तरनिहाय प्रश्नपेढी उपलब्ध आहे. केंद्रस्तरीय, तालुकास्तर, जिल्हास्तर स्पर्धेत सहभाग व प्राप्त नैपुण्य केले आहे.

☐

२) भावनांक / बुद्ध्यांक - २ गुण

१७०. भावनांक व बुद्ध्यांक विहित पद्धतीने प्रत्येक विद्यार्थ्याचे निश्चित केले आहे. कमी बुद्ध्यांक असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी विशेष मार्गदर्शक वर्गाचे आयोजन केले आहे.

☐

१७१. कुशाग्र बुद्धीमत्ता असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी विशेष उपक्रम राबविले आहेत. स्वमग्न, आक्रमक, अतिसंवेदनशील विद्यार्थ्यांचे मानसोपचर तज्ज्ञांकडून समुपदेशन.

☐

३) संस्कार शिबीर आयोजन / नैतिक शिक्षण - २ गुण

१७२. दीर्घ सुट्टीमध्ये (उन्हाळी, दिपावली) निवासी स्वरूपाचे शिबीर प्रशिक्षण आयोजन केलेले आहे. कला, क्रीडा, संगीत तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन उपलब्ध करून दिलेले आहे.

☐

१७३. संस्कार शिबीरामध्ये १) राष्ट्रभक्तीपर गीत, पोवाडे सराव, २) उपक्रमामधून १० गाभाभूत घटकांचे दृढीकरण, ३) योग/क्रीडा प्रशिक्षण, ४) भारतीय संस्कृतीची ओळख, ५) प्रदूषण जाणीव जागृती, ६) सामाजिक जीवनावर आधारित नाट्यीकरण उपक्रम घेतलेले आहेत.

☐

४) नाविन्यपूर्ण उपक्रम - १ गुण

१७४. शाळास्तरावर ऐच्छिक एका नाविन्यपूर्ण उपक्रमाचे आयोजन केलेले आहे. (उदा. मुलगा-मुलगी समान, कथा-कविता निर्मिती कार्यशाळा, बालआनंद मेळावा, पारंपारिक खेळ (लेझिम, झांज, दांडपट्टा व वाद्ये वाजविण्यास) प्रोत्साहित करणे इ.)

☐

५) प्रज्ञाशोध परीक्षा - १ गुण

१७५. इ. ३ री व इ. ६ वीच्या प्रज्ञाशोध परीक्षेसाठी १००% विद्यार्थी बसविलेले असून प्रज्ञाशोध परीक्षा जादा तासिका नियोजन केलेले आहे. अंतिम चाचणी परीक्षेत शाळेतील विद्यार्थ्यांनी मिळवलेले यश.

☐

सही :

मुख्याध्यापक

शिक्का :